

FOLYÓIRATREPERTORIUM

(Válogatás 1980. első negyedév külföldi folyóirataiból)

- AESC = Annales ESC (Paris)
AHR = The American Historical Review (Washington)
AHRF = Annales Historiques de la Révolution Française (Paris)
AHY = Austrian History Yearbook (University of Minnesota)
AI = Anale de Istorie (Bucuresti)
CASS = Canadian-American Slavic Studies (Pittsburgh)
CEH = Central European History (Atlanta – Georgia)
CSSH = Comparative Studies in Society and History (London)
ČCH = Československý Časopis Historický (Praha)
ČMM = Časopis Matica Moravské (Brno)
Do = Der Donauraum (Wien)
DAEM = Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters (Bonn)
DVT = Dějiny Věd a Techniky (Praha)
EEQ = East European Quarterly (Univ. of Colorado)
EHR = The English Historical Review (Edinburgh)
FVL = Forschungen zur Volks – und Landeskunde (Sibiu–Hermannstadt)
HČ = Historický Časopis (Bratislava)
HT = History and Theory
HZ = Historische Zeitschrift (München – Berlin)
IP = Isztoricsezki Pregled (Szófia)
IRSH = International Review of Social History (Amsterdam)
ISzSzSzR = Isztorija SzSzSzR (Moszkva)
IZ = Isztoricsezskie Zapiszki (Moszkva)
JGO = Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (Berlin)
JGSLE = Jahrbuch für Geschichte der Sozialistischen Länder Europas (Berlin)
JMh = The Journal of Modern History (Chicago)
JfW = Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin)
MA = Le Moyen Age (Bruxelles)
MI = Magasin Istorice (Bucuresti)
MIÖG = Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung (Wien)

- MS** = Le Mouvement Social (Paris)
NLR = New Left Review (Oxford)
NNI = Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
NRS = Nouva Rivista Storica (Roma)
ÖO = Österreichische Osthefte (Wien)
PH = Przegląd Historyczny (Warszawa)
PW = Z Pola Walki (Warszawa)
RES—EE = Revue des Etudes Sud-Est Européennes
RH = Revue Historique (Paris)
RHD = Revue d'Histoire Diplomatique (Paris)
RHMC = Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine (Paris)
RI = Revista de Istorie (Bucuresti)
S = Speculum (Cambridge)
SCo = Storia Contemporanea (Bologna)
SH = Studia Historyczne (London)
SSb = Slezský Sborník (Opava)
SSt = Studi Storici (Bologna)
SR = Slavic Review (Univ. of Ohio)
SUB—B, H = Studia Universitatis Babes-Bólyai, Historia (Cluj)
SzSz = Szovetszkoe Szlavjanovedenie (Moszkva)
VI = Voproszū Isztorii (Moszkva)
VMU = Vesztnik Moszkovszkogo Universzитета (Moszkva)
ZAA = Zeitschrift für Agrargeschichte und Agrarsoziologie (Frankfurt/
Main)
ZfG = Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
ZHF = Zeitschrift für Historische Forschung (Berlin)
ZfO = Zeitschrift für Ostforschung (Marburg a.d.Lahn)
ZfSL = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde (Köln — Wien)

BIBLIOGRÁFIÁK

- BRUNSCHWIG, H.:** Afrique noire (1976–1979). (Fekete-Afrika, 1976–1979.)
RH, 533. 1980: 1. 149–194.
Ismerteti az 1976–1979. között megjelent Fekete-Afrikával foglalkozó munkákat; a bibliográfiákat, életrajzokat, az általános műveket, a Kelet- és Nyugat valamint Dél-Afrika történetének szentelt műveket, továbbá a német gyarmatosításról szóló szakirodalmat.
- GODECHOT, J.:** La période révolutionnaire et imperiale. (A forradalom és a császárság időszaka)
RH, 533. 1980: 1. 101–147.
Az 1789–1815. közötti időszakra vonatkozó, 1972–1978. között megjelent szakirodalom szemléje, bibliográfiai kalauz formájában.
- GRAUS, F.:** Kaiser Karl IV. Betrachtungen zur Literatur eines Jubiläumjahres (1378–1978). (IV. Károly császár. Gondolatok egy jubileumi év irodalmáról. 1378–1978.)
JGO, 28. 1980: 1. 71–88.
A Károly személyével és korával foglalkozó, főleg az évforduló alkalmából megjelentetett, elsősorban német és cseh szakirodalom áttekintése és értékelése.
- KASZ'JANENKO, V.I.:** Isztoriografija szocialiszticeszkogo obraza zszni v SzSzsZR (A szovjet szocialista életmód historiográfiája)
VI, 1980: 1. 3–20.
A téma történelmi, ideológiai, társadalomtudományi szakirodalma, amely gyakorlatilag a 70-es években született.
- ELMÉLET, MÓDSZERTAN**
- BARG, M.A.:** Kategorii „vszemirno-izstoricieszkij” i „lokal'noizstoricieszkij” v markszistszko-leninszkom izstORIZME (A „világtörténelmi és a „helyi történelmi” kategóriák a marxista-leninista történetírásban)
VI, 1980: 1. 67–78.
Bár a tudományos gyakorlatban sűrűn használt, tartalmilag azonban méltatlanul elhanyagolt kategóriák elemzésével foglalkozik Barg.
- BUGANOV, V.I.–ZIMIN, A.A.:** O nekotorih zadacsah szpecial'nyh izstoricieszkih diszciplin v izucsenii izdanii pisz'mennih izstocznikov po izstorii ruszszkogo szrednevekov'ja (A történelmi szaktudományok néhány feladata az orosz középkori történelem írott forrásainak kutatása és kiadása terén)
ISzSzsZR, 1980: 1. 117–131.
A középkori forráskutatás megélénküléséről, a kutatómunka két tendenciájának – a differenciálódás és az integrálódási folyamat mai, fontos fejlődési szakaszáról szól a cikk.

- CONFRANCESCO, D.: Due saggi sulla cultura di destra. (Két tanulmány a jobboldal kultúrájáról.)
SCo, 11. 1980: 1. 59–102.
Filozófia és történetírás – a fasizmus korszakának ideológiai felmérése – tisztázandó fogalmak és problémák.
- GALKIN, I.Sz.: Iszszledovanie novoj i novejszej isztorii sztran Evropü i Ameriki v Moszkovszkom universzitate v 1917–1979 g. (Európa és Amerika új- és legújabbkori történelmének kutatása a Moszkvai Egyetemen 1917–1979-ben)
NNI, 1980: 1. 17–28.
Az egyetem fennállásának 225. évfordulója alkalmából készült az utóbbi 60 évben folytatott kutatómunkáról szóló beszámoló.
- GOSSWEILER, K.: Über Ursprünge und Spielarten des Faschismus. (A fasizmus keletkezéséről és megnyilvánulási formáiról.)
JGSLE, 24. 1980: 1. 7–37.
A monopolkapitalizmusba történő átmenet, mint a fasizmus keletkezésének alapvető feltétele; A kapitalizmus általános válsága, mint a fasizmus keletkezésének közvetlen előfeltétele; A fasizmus gazdasági-politikai földrajzához Európában az első világháború után; A fasiszta diktatúra két fő típusa.
- GRANIER, J.: Hegel et la Révolution française. (Hegel és a francia forradalom.)
AHRF, 52. 1980: 1. 1–28.
A német és a francia felvilágosodás történetfilozófiai vívmányai a Szellem fenomenológiájában. A hegeli forradalom-elemzés hatása Marx filozófiájára.
- HAY, C.: Historical theory and historical confirmation. (Történelmi elmélet és történelmi bizonyítás.)
HT, 19. 1980: 1. 39–57.
A történelmi értelmezés és a történelmi koncepció empirikus vonatkozásai – a rokon diszciplínák mércéi és követelményei.
- HUMPHREYS, R. St.: The historian, his documents and the elementary modes of historical thought. (A történész, forrásai és a történelmi gondolkodás alapvető módszerei.)
HT, 19. 1980. 1. 1–20.
A történetírás és a filozófia diszciplínájának egymáshoz viszonyulása – a történelmi modellek problémája – az *a priori* és a posteriori elemek a történelmi gondolkodásban.
- JACOBITTI, E.E.: Hegemony before Gramsci: The Case of Benedetto Croce. (Hegemonia Gramsci előtt: a Benedetto Croce ügy)
JMH, 52. 1980: 1. 66–84.
A cikk Antonio Gramsci kultúrelméletét elemzi, és összehasonlítja azzal a hatással, melyet Croce a század elején az olasz intellektuális életre gyakorolt, és amelyet maga Croce „Olaszország kulturális újjászületésének” nevez.

KUCZYNSKI, J.: Das Verhältnis von Arbeit und Freizeit. Überlegungen zur Entwicklung vormarxscher Vorstellungen. (A munka és a szabadidő viszonya. Gondolatok a Marx előtti elképzelések fejlődéséhez.)
IfW, 1980: 1. 7–22.

A szerző elsősorban Francis Bacon és Thomas More nézeteit ismerteti a munka és a szabadidő viszonyáról.

PALOMBINO, F.: Rassegna di studi su Saint Just. (A Saint Just-tanulmányok szemléje.)
NRS, 64. 1980: 1–2. 165–176.

A francia forradalom értékelésével kapcsolatos legújabb viták – tisztázandó kérdések Saint Just szerepéről, filozófiájáról.

STRENSKI, I.: Levi-Strauss and the Buddhists (Levi-Strauss és a buddhisták)
CSSH, 22. 1980: 1. 3–22.

A cikkíró összehasonlítást tesz Claude Levi-Strauss strukturalizmusa és a buddhista eszmék között.

VIGEZZI, B.: L' imperialismo e il suo ruolo nella storia italiana del primo 1900.
(Az imperializmus és szerepe az olasz történelemben az 1900-as évek elején.)
SCo, 11. 1980: 1. 29–58.

Az imperializmus olasz histográfiája – Olaszország belépése az első világháborúba.

HISTORIOGRÁFIA

ARMBRUSTER, A.: Johann Filstich und Südosteuropa. (Johann Filstich és Dél-Kelet-Európa.)

RES–EE, 1980: 1. 47–63.

A száz történetész művei a 17. századi Erdély történetével foglalkozó kutatók számára is jelentős forrásul szolgálnak.

BELELJUBSZKIJ, F.B. – KOCSAKOVA, N.B.: Problemü isztocsnikovedenija afrikanszkoj isztorii v szovetszkoj isztoriografii (Az afrikanisztikai forráskutatás problémái a szovjet historiográfiában.)

VI, 1980: 1. 118–126.

Századunk 40-es éveitől folyik Afrika-kutatás a Szovjetunióban, amely a feldolgozások mellett az eredeti nyelvű vagy fordításokban olvasható forráskiadványokkal gazdagodik.

COCHRANE, E.: The transition from Renaissance to Baroque: the case of Italian historiography. (Átmenet a reneszánszból a barokkba: az olasz történetírás esete.)

HT, 19. 1980: 1. 21–38.

A barokk fogalma – a humanista történetírás módszertani elemei – összehasonlítás a két korszak historiográfiája között.

- MAISKI, K. (NDK):** Otrazsenie Szobornogo Ulozsenija 1649 g. v nemeckoj isztorieszskoj literature 18. i 19. vv. (Az 1649-es Törvénygyűjtemény a 18.–19. századi német történeti irodalomban.)
VMU, 1980: 1. 45–56.
Az érdekes historiográfiai áttekintés az első latin (1656) és német (1723) fordítások sorsáról és hatásáról ad összefoglaló képet.
- MAREČKOVÁ, M.:** Přínos Bedřicha Mendla k typologii sociální struktury středověkých měst (B. Mendl hozzájárulása a középkori városok társadalmi struktúrájának tipológiájához.)
HČ, 28. 1980: 1. 112–120.
A cikk áttekintést ad B. Mendl cseh történésznek (1892–1940) a középkori városok történetével foglalkozó munkáiról és kutatásának eredményeiről.
- NICULAE, V.:** Probleme de fundamentală ale istoriei populului român în scrierile lui Ion Nădejde. (A román nép történetének alapvető problémái Ion Nădejde írsaiban.)
AI, 1980: 1. 66–84.
A szociáldemokrata mozgalom század elején élt képviselőjének tanulmányaiban a román történelem sorsfordulóinak csaknem minden állomása jelen van.
- SCHULIN, E.:** Friedrich Meinecke's Stellung in der deutschen Geschichtswissenschaft. (Friedrich Meinecke helye a német történettudományban.)
HZ, 230. 1980: 1. 3–30.
Meinecke (1862–1954) német történetíró munkásságának bemutatása. (Meinecke halálának 25. évfordulóján rendezett kollokviumon elhangzott előadás.)
- SLĂVESCU, V. – URSU, J.:** A. D. Xenopol.
MI, 1980: 2. 24–27.
Xenopolnak, a dákoróman kontinuitás képviselőjének életművét magáénak tekintő a mai román történetírás is.
- STANĚK, T.:** Historiografie průmyslových oblastí a její předmět. (Az ipari területek historiográfiája és tárgya.)
SSb 78, 1980: 1. 15–36.
A tanulmány az ipari területek történetírásának tárgyával, koncepciójával, módszerével, valamint a történettudomány rendszerében elfoglalt helyével foglalkozik.
- SZOGRIN, V.V.:** Biografii „otcov-osztnovatelej” SzSA v amerikanszkoj isztoriografii 1970-h godov (Az amerikai „alapító-atyák” életrajza a 70-es évek amerikai történetírásában.)
NNI, 1980: 1. 154–164.
A szerző koncepcionális és módszertani szempontból elemzi a műveket.

VOJTĚCH, T.: Česká historiografie a pozitivismus do roku 1918. (A cseh történetírás és a pozitivizmus 1918-ig.)

ČCH, 28. 1980: 1. 78–105.

A cikk a cseh pozitívista történetírás néhány problémáját vizsgálja a 19. század 80-as éveitől Csehszlovákia megalakulásáig, vagyis az 1882–1918. közötti cseh burzsoá történettudomány fejlődését mutatja be.

MARXIZMUS

MELOGRANI, P.: Un altro po' di polemica su Lenin e la rivoluzione in Italia. (Még egy kis vita Leninről és az olaszországi forradalomról.)

SCo, 11. 1980: 1. 127–137.

Egy olasz szocialista forradalom eshetőségei Lenin koncepciójában – az 1978-as perugiai konferencián tartott előadás kiegészítése.

MUNKÁSMOZGALOM

BRESTOIU, H. – BOBOCESCU, V.: Din lupta populului român sub conducerea P.C.R. (A román nép harcáról a RKP vezetése alatt.)

AI, 1980: 1. 99–120.

1933–1939. között a kommunista párt nagy erőfeszítéseket tett arra, hogy megvédje az ország függetlenségét a fasizmussal szemben. Fontos adalékokkal járul hozzá mind a vasgárdisták mozgalma, mind a hazai demokratikus erők bemutatásához.

JAKUBOWSKI, J.: Z problemów polityki oświatowej PZPR w latach 1948–1960.

(A LEMP nevelési programjának problémáiból, 1948–1960.)

PW, 23. 1980: 1. 43–60.

A pártegyesülés utáni első évben a legfontosabb az oktatás és nevelés új politikai bázisának megteremtése volt. A második periódus egybeesett a hatéves tervvel, ekkor a szakiskolákban több mint egymillió ember kapott képzést. A harmadik periódus 1956–1960 között megváltozott gazdasági és társadalmi körülmények között indult. Az 1959-es III. pártkongresszus vitatta meg az oktatási feladatok, majd az 1961. januári plénum elfogadta az új lengyel iskolareformot.

KOBERDOWA, I.: Agitacja i propaganda partii Proletariat. Dwa dokumenty.

(A proletariátus párt-agitációja és propagandája. Két dokumentum.)

PW, 23. 1980: 1. 85–97.

A lodzi törvényszék nyomozási aktái között maradt fenn két brossúra, a helyi „szociális-forradalmi propaganda” vizsgálatának anyagában. Az egyiket 1883-ban nyomták a mezőgazdasági munkások részére Varsóban, a másik Lwówban keletkezett 1881-ben, valószínű szerzője Ivan Franko.

MARCZUK, J.: Partie robotnicze w wyborach samorządowych w Lublinie 1918–1939)

(A munkáspártok Lublin városi tanácsválasztásain 1918–1939.)

PW, 23. 1980: 1. 17–42.

Lublin tanácsválasztásaiban a két háború közötti időszakban igen fontos szerepet játszottak a baloldali pártok, 1927-ben a Lengyel Szocialista Párt meg is nyerte a helyi választásokat, az 1934-es választásokon azonban a baloldal vereséget szenvedett.

MINAEV, L.M.: Bor'ba V.I. Lenina za internacionalizszkoe mirovozzrenie vo II. Internacionale (Lenin harca a nemzetköziségért a II. Internacionáléban)
NNI, 1980: 2. 3–20.
Lenin születésének 110. évfordulójára írott megemlékezés.

NICHITA, P.: 6 martie 1945 – înfăptuirea a maselor populare sub conducerea comuniștilor. (1945. március 6, mint a népakarat megnyilvánulása a kommunisták vezetése alatt.)
AI, 1980: 1. 17–50.
A román kommunisták első nagy fegyverténye volt az országban uralkodó reakciós pártok ellen a Groza-kormány megalakítása.

PAWLUCZUK, Z.: Polski ruch robotniczy wobec spółdzielności w latach 1892–1939. (A lengyel munkásmozgalom és a szövetkezetek 1892–1939.)
PW, 23. 1980: 1, 99–126.
A függetlenség visszanyerése előtt Galíciában alakított munkásszövetkezetet a szociáldemokrata párt. Ezzel kapcsolatban megindult a szövetkezeti mozgalom elméletének kidolgozása és továbbfejlesztése. A két háború közti élelmiszerfogyasztási szövetkezetek egyik legnagyobbika a Lengyel Szocialista Párt kezelésében működött.

PERNES, J.: Česká buržoazie a dělnické hnutí na Moravě v 80. letech 19. století. (A cseh burzsoázia és a munkásmozgalom Morvaországban a 19. század 80-as éveiben.)
ČMM, 99. 1980: 1–2. 19–30.

PRESTWICH, P.E.: French Workers and the Temperance Movement (Francia munkások és az antialkoholista mozgalom)
IRSH, 25. 1980: 1. 35–52.
1840. és 1914. között az egy főre jutó alkoholfogyasztást illetően Franciaország első helyre került a világranglistán, és az alkoholizmus nemzeti problémává vált. A cikk a különféle munkáskollektívák alkoholizmus elleni küzdelmének szervezett formáit mutatja be.

NEMZET, NEMZETISÉGEK

VEITER, T.: Nationalitätenrechtliche Forschungsstellen im Donauraum. (Nemzetiségi jogokkal foglalkozó kutatóhelyek a Duna-medencében.)
Do, 25. 1980: 1. 1–14.
Nemzetiségi problémákkal, etnikai és nyelvi kisebbségek jogi helyzetével foglalkozó kutatóhelyek, intézetek, bizottságok felsorolása a következő országokban:

Magyarország, Csehszlovákia, Olaszország, Jugoszlávia, Románia, Ausztria, NSZK, Lengyelország, Bulgária, Görögország, Szovjetunió.

BROMLEJ, Ju.V.: Nekotoriue aszpektü szootnosenija internacional'nogo i nacional'nogo v szovremennom mire (A nemzeti és a nemzetközi viszonylatoknak néhány aspektusa.)

NNI, 1980: 2. 28–40.

Korunk jellegzetessége: a nemzeti tendenciák megerősödése és ezzel párhuzamosan a nemzeti határok és elhatároltságok feloldása.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

BECK, M.: Wilhelm Tell: Sage oder Geschichte? (Tell Vilmos: legenda vagy történelem?)

DAEM, 36. 1980: 1. 1–24.

A legenda kialakulásának és hátterének történeti elemzése.

BOTEZAN, I.: Documente referitoare la generalizarea alfabetului latin în scrisul românesc din Transilvania. (A latin betűs írás általánossá válása a román írásban Erdélyben.)

SUB–B, H 1980: 1. 25–32.

Román írásbeliség a 18. század második felében.

FENESAN, C.: Codex Vindobonensis Palatinus 7803.

RES–EE, 1980: 1. 13–25.

Erdély és Közép-Európa 16. századi történetének alapvető forrását képezi a könyv.

DJAMO-DIACONITA, L.: Le Chronographie slavon d'Arad. (Az aradi szláv kronográfia.)

RES–EE, 1980: 1. 33–47.

Magyarország és Dél-Kelet-Európa, valamint Törökország 14–16. századi történetének legfontosabb eseményeit sorolja fel a kronográfia.

HÉBRARD, J.: École et alphabétisation au 19e siècle (approche psychopedagogique de documents historiques). /Iskola és írástudás a 19. sz.-ban (a történelmi dokumentumok pszichopedagógiai megközelítése)/

AESC, 35. 1980: 1. 66–80.

Néhány megjegyzés F. Furet és J. Ozouf-nak az Olvasás és Írás c. átfogó művéhez, amely a francia nevelés és írástudás történetét dolgozza fel. A cikk részletesebben a 19. sz. második felének tömegkultúrájával foglalkozik.

McKITTERICK, R.: Charles the Bald (823–877) and his library: the patronage of learning. /Kopasz Károly (823–877) és könyvtára: az erudíció pártolása./

EHR, 95. 1980: 1. 28–47.

Kopasz Károly intellektuális érdeklődésének főbb irányai – a karoling kultúra erős függése a királyi udvartól.

- KLUETTING, H.:** Klosterbibliotheken im Herzogtum Westfalen am Ende des 18. Jahrhunderts. Umfang und Bestände. (Kolostori könyvtárak Vesztfália hercegségben a 18. század végén. Állományuk nagysága és összetétele.) ZHF, 7. 1980: 1. 77–112.
- KUKUSKIN, Ju.Sz. – SELESZTOV, D.K.:** Moszkovszkomu universitetu – 225 let. (225 éves a Moszkvai Egyetem) VI, 1980: 1. 21–31.
Bár az egyetem teljes története még várat magára, a szerzők számos korabeli forrásból és új összeállítás alapján emlékeznek.
- KULICKA, E.:** Legenda o rzynskim pochodzeniu Litwinów i jej stosunek do mitu sarmackiego. (Legenda a litvánok római eredetéről és ennek kapcsolata a szarmata mítosszal.) PH, 71. 1980: 1. 1–21.
A litvánok római eredetének legendáját valószínűleg a Német Lovagrend találta ki a 14. század első felében. Peter von Dusburg krónikája az első emléke ennek a feltételezésnek. A Lovagrend ezzel az ideológiával indokolta meg hódításait, hogy minden egykori római területet a német-római birodalom fennhatósága alá kell helyezni. A 16–17. századi nemesi ideológiában pedig a litván arisztokrácia – a lengyel főnemesség szarmata származásához hasonlóan – szintén kihangsúlyozta római eredetét.
- PUSCAS, V.:** Insemnatarea si semnificatia infiintarii universitatii romanesti din Cluj si opinia internationala. (A kolozsvári román egyetem megalapítása és annak külföldi visszhangja.) SUB–B, H 1980: 1. 39–64.
A XIX. század második felében megváltozott írás jelentősége.
- VOSS, J.:** Die Akademien als Organisationsträger der Wissenschaften im 18. Jahrhundert. (Az akadémiák, mint a tudományok szervezeti hordozói a 18. sz.-ban.) HZ, 231. 1980: 1. 43–75.
Az akadémiák keletkezésének kezdetei a 17. században és továbbfejlődésük a felvilágosodás korában; az akadémiák tudományos-szervezeti felépítése és személyi struktúrája; az akadémiák tevékenysége és hatása; a kortársak vélekedése.

TUDOMÁNYTÖRTÉNET

- BERNARD, P.P.:** How not to Invent the Steamship (Hogyan ne találjunk fel gőzhajót.) EEQ 14. 1980: 1. 1–8.
A cikk Denis Papin, a modern gőzgép egyik feltalálójának gőzhajóépítési kísérleteit követi nyomon. Választ ad arra, hogy Papin, valamint halála után követői miért nem kaptak pénzügyi támogatást tervük kivitelezéséhez a különböző európai uralkodóktól illetőleg tudományos társaságoktól 1690. és 1779. között.

NITSCKE, A.: Albertus Magnus – Ein Wegbereiter der modernen Wissenschaft. (Albertus Magnus – a modern tudomány előkészítője.)

HZ, 231. 1980: 1. 1–20.

A tudománytörténeti tanulmány Albertus Magnus jelentőségéről és az általa kidolgozott – mai kifejezéssel élve – *modell* tudománytörténeti jelentőségéről szól. Részletesen ismerteti a szerző a modellt és annak alkotórészeit. Albertus Magrust többnek kell tekinteni, mint a modern tudomány előkészítőjének.

TOEPEL, A.: Cournots mathematische Theorie des Preises. (Cournot matematikai értekezése.)

JfW, 1980: 1. 23–42.

A szerző Cournot sokrétű és jelentőségteljes matematikai, filozófiai, gazdasági munkásságából az árképzésre vonatkozó elméletével foglalkozik behatóan.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

KOLEJKA, J.: Zahraniční politika evropských mocností v revolučních letech 1848 a 1849. (Az európai nagyhatalmak külpolitikája az 1848–1849-es forradalmi években).

ČMM, 99. 1980: 1–2. 40–51.

Elsősorban Angliának és Franciaországnak Ausztriához való viszonyát vizsgálja.

KANN, R.A.: L'Autriche-Hongrie et la crise d'Orient 1875–1878. (Ausztria–Magyarország és a Keleti kérdés 1875–1878.)

RHMC, 27. 1980: 1. 80–84.

A törökök ellen folytatott háború a délszláv állam kialakulásának első lépése. Andrássy külpolitikája arra irányul, hogy a délszláv állam kialakulását megakadályozza. Ennek megfelelően igyekszik támogatni a török birodalom egységének fennmaradását, illetőleg kompenzálni akarja a Monarchiát a Balkán keleti részén egy esetleges orosz előretörés esetén. A Reichstadt-i szerződés már tükrözi ennek a revandikációs célnak a felismerését. De ugyanakkor Andrássy külpolitikája is kevésbé volt sikeres. Nem tudta megakadályozni a török-orosz háborút, sem pedig a pánszlávizmus előretörését, és ezzel legfeljebb csak késleltetni tudta a déli szláv területek egyesülését.

WOLTER, H.: La politique extérieure et l'évocation des dangers révolutionnaire. La diplomatie de Bismarck au cours de la crise orientale de 1875–1878. (Külpolitika és a forradalom veszélyének felidézése. Bismarck diplomáciája a keleti válság idején 1875–78-ban)

RHMC, 27. 1980: 109–113.

A Berlińi Kongresszus előkészítésének főbb állomásai a Bismarck-i politikában.

TODOROV, N.: The Russo-Turkish War of 1877–1878 and the Liberation of Bulgaria: an Interpretative Essay /Az orosz-török háború (1877–1878) és Bulgária felszabadítása: értelmező tanulmány/

EEQ, 14. 1980: 1. 9–21.

A cikk rámutat arra, hogy az oszmán uralmat saját erejéből egyetlen balkán nép sem tudta megdönteni. Bulgária függetlenné válását az 1877–78-as orosz-török háborúnak köszönheti, melynek eredményeképpen az országban polgári-demokratikus államformát hozhattak létre. A bolgár nép ezért ma is hálás az orosz népek.

RICARD, S.: Théodore Roosevelt et l'avènement d'une nouvelle diplomatie américaine. (Th. Roosevelt és egy új amerikai diplomácia bevezetése.)

RHD, 94. 1980: 1–3. 70–85.

Az amerikaiak karib-térségi és latin-amerikai politikájának elemzése a 20. sz. első éveiben (1901–1908.)

HAAR, J.M.: Johannes Haller and the „Russian Menace”: Baltic German Russophobia during World War I. (Johannes Haller és az „orosz veszély”: német oroszellenesség az első világháború alatt)

EEQ, 14. 1980: 1. 75–91.

A cikk Johannes Haller, balti német publicista, középkori történelemmel foglalkozó professzor oroszellenességét, a német kultúrájának a Balti-tengeri térség területén történő fenntartásáért folytatott harcát követi nyomon. A szerző szerint a térségben a századfordulón kialakuló oroszellenesség hatással volt Németországnak a két világháború alatti keleti politikájára.

PETZOLD, J.: Der deutsche Imperialismus und Bulgarien in der Zeit vom ersten bis zum zweiten Weltkrieg. (A német imperializmus és Bulgária az első világháborútól a második világháborúig.)

JGSLE, 24. 1981: 1. 37–68.

A tanulmány a következő fejezetekre tagolódik: A német imperializmus alapvető érdekei Bulgáriával szemben; A német kölcsönpolitika és Bulgária részvétele az első világháborúban; Bulgária helye a német imperializmus háború utáni koncepciójában; A politikai és gazdasági kapcsolatok megszakadása az első világháború után; A német-bolgár gazdasági kapcsolatok fellendülése a kapitalizmus viszonylagos stabilizálódása idején; A világgazdasági válság kihatásai a német-bolgár gazdasági kapcsolatokra 1929–1933 között; Bulgária helye a német fasiszták Délkelet-Európával kapcsolatos politikájában; Bulgária bevonása a német imperializmus közvetlen háborús előkészületeibe.

TRAYLOR, I.R.Jr.: International Legal Aspects of the Great Powers' Meditation of the Rumanian-Bulgarian Territorial Dispute 1912–1913. (A nagyhatalmak az 1912–1913-as román-bolgár területi viták során tanúsított közvetítő szerepének jogi aspektusai).

EEQ, 14. 1980: 1. 23–37.

A cikk azokról a rendezési kísérletekről számol be, amelyek 1912–13. között a román-bolgár területi viták békés megoldását szolgálták volna, nemzetközi jogi keretek között. A Berlini Kongresszus következményeképpen kialakult területi egyensúly felborulását azonban a nagyhatalmak sem tudták megakadályozni.

TORREY, G.E.: The Romanian Campaign of 1916: Its Impact on the Belligerents (Az 1916-os román hadbalépés, hatása a hadviselő felekre).

SR, 39. 1980: 1. 27–43.

A cikk Romániának az Antanthoz való csatlakozása és az Osztrák-Magyar Monarchia elleni 140 napos hadviselésének Németországra, Ausztria-Magyarországra, Oroszországra, Franciaországra és Angliára gyakorolt hatását elemzi. A szerző szerint az említett országokban 1916 őszen-telén kialakult válsághelyzet egyik kiváltó oka Románia hadbalépése volt.

KESERICH, Ch.: George D. Herron, the United States and Peacemaking with Bulgaria, 1918–1919. (George D. Herron, az Egyesült Államok és az 1918–19-es bulgáriai béketárgyalások).

EEQ 14. 1980: 1. 39–58.

A cikk George Davis Herron első világháború alatti politikai pályafutásával foglalkozik. Nevezett Wilson külpolitikájának európai szószólójaként tartják számon. Különösen a balkán térség problémáinak békés rendezése érdekében tett lépéseket. Az amerikai világbéke koncepció idealizmusát csupán a párizsi béketárgyalások idején ismerte fel.

HANOTAUX, G.: La Société des Nations (1922–1924). [A népszövetség (1920–24)]. RHD, 94. 1980: 1–3. 111–129.

Gabriel Hanotaux-nak, az egyik francia népszövetségi követnek a Népszövetség-re vonatkozó néhány levele. (Szövegközlés)

HAAS, H.: Das Kopenhagener Abkommen. (A koppenhágai egyezmény.)

ÖO, 22. 1980: 1. 32–84.

A koppenhágai egyezmény keletkezéstörténete és megvalósítása. Az egyezményt 1920. július 5-én az osztrák és a szovjet kormányzat kötötte a hadifoglyok kicseréléséről.

KORCZYK, H.: Locarno a polsko-francuskie przymierze z r. 1921. i francusko-belgijski układ wojskowy z r. 1920. (1925–1936). (Locarno, az 1921-es lengyel francia szövetség és az 1920-as francia-belga katonai egyezmény – 1925–1936).

SH, 23. 1980: 1. 49–70.

A lengyel-francia szövetség mindkét fél részéről azonnali katonai segítséget biztosított a másik számára, ugyanakkor bizonyos befolyást gyakorolt a francia-belga viszonyra. A francia-belga katonai szövetséget ugyanis elsősorban a vallonok támadták. A szövetségeseeknek más-más volt az álláspontjuk akkor is, amikor a németek 1936-ban bevonultak a Rajna-vidékre, és ezzel tulajdonképpen a locarnoi egyezményre mérték csapást.

SHORROCH, W.I.: La France, l'Italie fasciste et la question de l'Adriatiques (1922–1924). (Franciaország, a fasiszta Olaszország és az adriai kérdés 1922–24-ben)

RHD, 94. 1980: 1–3. 86–110.

Franciaország és Olaszország diplomáciai csatározásai elsősorban Fiume és Corfu szigetével kapcsolatban.

- MINC, M.: The Zionist Movement and the Brest-Litovsk negotiations in January 1918 (A cionista mozgalom és az 1918. januári brest-litovski tárgyalások) JGO, 28. 1980: 1. 31–61.
A breszt-litovszki békeszerződés megkötéséről folyó német-szovjet-orosz tárgyalásokon a breszti zsidó nemzetiség érdekeit kívánta képviselni a Zsidó Szocialista Világszövetség (Poale Zion) titkára, Chazanovic. A tanulmány Chazanovic 1918. eleji pétervári megbeszéléseiről szól.
- LOW, A.D.: The Soviet Union, the Austrian Communist Party and the Anschluss Question, 1918–1938. (A Szovjetunió, az Osztrák Kommunista Párt és az Anschluss kérdése, 1918–1938.) SR 39. 1980: 1. 1–26.
Míg a Szovjetunió közvetlenül az I. világháború után a nyugati nagyhatalmaknak az Anschluss-terv elleni tiltakozását elítélte, a későbbiek során nyíltan ellenzte a náci Kelet-Európa egységesítésére való törekvését, és a II. világháború során a Szövetségekhez csatlakozva maga is Ausztria függetlensége és szuverenitása mellett szállt síkra.
- HALBERSZTADT, J.: Polsko-niemiecka umowa gospodarcza z 17 marca 1930 r. (Case study mechanizmu podejmowania decyzji politycznych w II Rzeczypospolitej). (Az 1930. március 17-i lengyel-német gazdasági egyezmény. A politikai döntéshozatal mechanizmusának esettanulmánya a II. Köztársaságban.) PH, 71. 1980: 1. 51–75.
A gazdasági egyezményt 1927. óta hosszas politikai előkészítés előzte meg. Részletes elemzést kapunk az egyes lengyel kormányzervek belső csatározásairól az egyezménnyel kapcsolatban, a különféle tervezetekről. Az egyezmény megkötését nagyban elősegítette Németország több külpolitikai sikere és a Rajna-vidék kiűritése.
- ORDE, A.: The Origins of the German-Austrian Customs Union Affair of 1931 (Az 1931-es német-osztrák vámunió előzményei) CEH, 13. 1980: 1. 34–59.
A német-osztrák vámunió létrejöttére irányuló, az 1920-as években megtett német ill. osztrák politikai és gazdasági lépések, valamint ezek európai visszhangja.
- MILEWSKI, J.: Opinia prasy o stosunku stronnictw opozycyjnych do polsko-radzieckiego układu nieagresyjnego z 1932 r. (A sajtó véleménye az ellenzéki pártoknak az 1932-es lengyel-szovjet megemntámadási egyezményhez való viszonyáról.) PH, 71. 1980: 1. 77–90.
A szerződést a politikai pártok többsége pozitívan fogadta, az ellenzékben lévő konzervatívok viszont hevesen támadták, Lengyelország biztonságára hivatkozva. Ugyanakkor a lengyel kommunista sajtó is támadta a szerződést, abból a megfontolásból kiindulva, hogy a lengyel kormánykörök így próbálják „imperialista ábrázatukat pacifista maszk mögé rejteni”, s továbbra is egy szovjetellenes agresszióra készülnek.

- BEZÜMENSZKIJ, L.A.:** Tajnaja diplomatija princa Gogenloé (Hohenlohe herceg titkos diplomáciája)
 NNI, 1980: 1. 123–138.
 A szerző bepillantást nyújt a hitleri Németország és a nyugati nagyhatalmak közötti tárgyalások kulisszatitkaiba.
- TOEPFER, M.L.:** American Governmental Attitudes towards the Soviet Union during the Czechoslovak Crisis of 1938. (Az amerikai kormánynek a Szovjetunióval kapcsolatos álláspontja az 1938-as csehszlovák krízis idején)
 EEQ 14. 1980: 1. 94–108.
 Az amerikai kormányköröknek a Szovjetunióval kapcsolatos, az 1930-as években képviselt álláspontjai. A világháborúra vonatkozó amerikai vélemény kialakulásában a domináns szerepet az 1938-as cseh krízis kapcsán létrejött erőviszonyok játszották.
- KOMJATHY, A.:** The First Vienna Award (November 2, 1938.) (Az első bécsi döntés, 1938. november 2.)
 AHY, 15–16. 1979–1980. 131–156.
- LUTZHÖFT, H.-J.:** Schwedische Reaktionen auf die deutsche Politik im Osten 1939–1943. (Svéd reakciók Németország keleti politikájával kapcsolatban 1939–1943.)
 ZfO, 29. 1980: 1. 71–83.
- TIHVINSZKIJ, Sz.L.:** Bor'ba SzSzsZR za mir nakanune vtoroj mirovoj vojnü (A Szovjetunió békeharca a második világháború kirobbanása előtt)
 VI, 1980: 3. 3–15.
 A 30-as évek szovjet diplomáciájának most publikált dokumentumait kutatja a szerző.
- QUEUILLE, P.:** Les diplomaties anglaises et américaines vis-à-vis de la France vaincue (1940–1942), Un schéma d'ensemble. (Az angol és az amerikai diplomácia a legyőzött Franciaországgal kapcsolatban (1940–42.). Egy átfogó kép.
 RHD, 94. 1980: 1–3. 230–250.
 Az angol és az amerikai külpolitika alakulásának bemutatása Franciaországgal kapcsolatban. A szerző forrásai: British policy in Second World War és a Foreign Relations of the United States.
- DEÁK, I.:** Collaborationism in Europe, 1940–1945: The Case of Hungary (Kollaboráció Európában, 1940–1945: a magyar példa)
 AHY, 15–16. 1979–1980. 157–164.
 A szerző a német megszállás idején tanúsított magyar együttműködési készséget hasonlítja össze a francia, belga, holland kollaboránsok hozzáállásával, és rámutat a különbségekre.
- KRASZIL'NIKOV, A.N.:** Britanszkaja diplomaticseszkaja szluzsba poszle vtoroj mirovoj vojnü (A második világháború utáni brit diplomácia)

VI, 1980: 2. 52–64.

Ez a szolgálat magán viseli az angol birodalom egész válságát.

GRIGOR-JANC, T.: K voproszu o formirovanii dogovornoj szisztemü SzSzsZR i narodno-democraticeszkih sztran Central'noj i Jugo-Vosztocnoj Evropü (A Szovjetunió és a közép és délkelet-európai népi demokratikus országok egyezményes szisztémája kialakulásának kérdéséhez).

SzSz, 1980: 1. 21–38.

A Szovjetunió valamint a közép és délkelet-európai népidemokratikus országok biztonsági szerződéseinek rendszere, jelentősége 1945–47. között.

MONIN, Sz.M.: Szovetszko-indijszkie otnosenija v 70-h godah (A 70-es évek szovjet-indiai kapcsolatai)

VI, 1980: 2. 40–51.

A két nagyhatalom politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatainak legutóbbi évtizede.

EGYETEMES TÖRTÉNELEM

VITTINGHOFF, F.: Soziale Struktur und politisches System der hohen römischen Kaiserzeit. (Az érett római császárkor társadalmi struktúrája és politikai rendszere.)

HZ, 230. 1980: 1. 31–56.

A római társadalmi struktúra szilárdan a politikai rendszerbe ágyazódott be, évszázadokon keresztül minden változásnál nagy belső szilárdságot mutatott. Elsősorban a római polgári társadalom vizsgálata.

LUTZ, H.: Kaiser, Reich und Christenheit. Zur weltgeschichtlichen Würdigung des Augsburger Reichstages 1530. (Császár, birodalom és kereszténység. Az 1530. évi augsburgi birodalmi gyűlés világtörténelmi jelentőségéhez.)

HZ, 230. 1980: 1. 57–88.

A 16. század eleji Európa bemutatása, különös tekintettel a reformáció előtti egyházi-vallási viszonyokra, a kor politikai struktúrára és V. Károly világpolitikai elképzeléseire. A birodalmi gyűlés erőviszonyai; 1530. világtörténelmi jelentősége.

ALBINI, G.: A proposito di studi recenti di storia della salute nel medioevo e nell'età moderna. (A középkori és újkori egészségügy történetével foglalkozó legújabb tanulmányokról.)

NRS, 64. 1980: 1–2. 143–164.

Historiográfiai áttekintés.

KACZMARCZYK, J.: Między Zborowem a Białą Cerkwią. Z dziejów sojuszu kozacko-tatarskiego. (Zborów és Biala Cerkwa között. A kozák-tatár szövetség történetéből.)

SH, 23. 1980: 1. 13–30.

A zboróvi kozák-tatár győzelem (1649) és a biała-cerkwai béke (1651) közötti időszak legégetőbb problémája volt a Lengyel Respublika számára a kozák felkelés és a kozákokkal szövetséges tatárok megújuló támadása. A tanulmány elsősorban tatár oldalról, a III. Iszlám Girej kán krónikája c. mű alapján tárgyalja az eseményeket.

BERLIN, I.: Time, Space, and the Evolution of Afro-American Society on British Mainland North America (Idő, tér és az afro-amerikai társadalom fejlődése Anglia észak-amerikai gyarmatain.)

AHR, 85, 1980: 1. 44–78.

A szerző a 18. századi észak-amerikai rabszolgasággal kapcsolatban rámutat arra, hogy eltérő volt a rabszolgák helyzete, életkörülménye, nem és kor szerinti megoszlása, a fehér lakossághoz viszonyított aránya a vizsgált periódus különböző évtizedeiben amerika különböző területein. A rabszolgasággal foglalkozó tanulmányokban ennek jelentőségét nem szabad figyelmen kívül hagyni.

BRODOWSKA, H.: Der Einfluss der kapitalistischen Industrialisierung auf die Sozial- und Berufsstruktur sowie das Bewusstsein der Landbevölkerung in Kongresspolen. (A kapitalista iparosítás hatása a társadalmi- és foglalkozási struktúrára, valamint a falusi népesség tudatára a kongresszusi Lengyelországban.)

JfW, 1980: 1. 79–100.

Az 1870-es évektől kezdődő ipari fejlődés, a munkásosztály és a burzsoázia kialakulásának, a polgári társadalom társadalmi- és foglalkozási rendszere létrejöttének bemutatása.

HALLIDAY, J.: Capitalism and Socialism in East Asia (Kapitalizmus és szocializmus Kelet-Ázsiában.)

NLR, 1980: 124. 3–24.

A cikk Kína és Korea, a két ma is különböző társadalmi rendszerű részekre osztott kelet-ázsiai országnak a világpolitikában játszott szerepét elemzi. Megvizsgálja a kapitalista világ, elsősorban Japán hozzáállását az országrészek esetleges egyesítéséhez.

ZILCH, R.: Grundzüge der finanziellen Besatzungspolitik des deutschen Imperialismus im ersten Weltkrieg. (A német imperializmus pénzügyi megszállási politikájának alapvonalai az első világháborúban.)

JfW, 1980: 1. 63–78.

A szerző az okkupált területek pénzügyi politikájának bemutatása mellett azt a kapcsolatot is elemzi, amely 1914. augusztusáig a német burzsoázia által dománának tekintett aranyvaluta-rendszer és a tényleges pénzügyi megszállási politika között fennállt. A szerző szerint a pénzügyi megszállási politika a majdnem feldolgozatlan témakörök közé tartozik.

VESA, V.: Receptarea principiilor lui Wilson în Transilvania în toamna anului 1918. (A wilsoni elvek elfogadása Erdélyben 1918. őszén.)

SUB–B, H 1980: 1. 32–39.

A népek önrendelkezésének joga egybeesett a román nemzeti mozgalom törekvéseivel: az Osztrák-Magyar Monarchiából való kiválással és Romániával való egyesüléssel.

DEÁK, I.: *The Social and Psychological Consequences of the Disintegration of Austria-Hungary in 1918.* (Ausztria-Magyarország 1918-as felbomlásának társadalmi és pszichológiai következményei.)

ÓO, 22. 1980: 1. 22–31.

A Monarchia szétválása következtében a két világháború közötti Duna-medencét a fajgyűlölet, a korrupció és az erőszak jellemezte. A szerző véleménye szerint a közép-európai fejlődés szempontjából ez az út elkerülhetetlen volt.

BRESSAN, E.: *Mito di uno stato cattolico e realtà del regime: per una lettura dell' „Osservatore Romano” alla vigilia della Conciliazione.* (Egy katolikus állam mítosza és a rendszer realitásai: az Osservatore Romano olvasásához a kiegészítés előestéjén.)

NRS, 64. 1980: 1–2. 81–128.

A katolikus egyház a fasizmus korai korszakában – a Vatikán, az Actio Catholica és az állam viszonya a lateráni egyezményekig.

LEONE, A.R.: *La politica missionaria del Vaticano tra le due guerre.* (A Vatikán missziós politikája a két háború között.)

SSt, 21. 1980: 1. 123–156.

XV. Benedek pápa 1919-es, missziókra vonatkozó enciklikájának állásfoglalása a kolonializmus ellen – az egyház pasztorizációs tevékenységének körvonalazása a vonatkozó korszakban.

EKSTEINS, M.: *War, Memory, and Politics: The Fate of the Film „All Quiet on the Western Front”* (Háború, emlékezés és politika: a „Nyugaton a helyzet változatlán” c. film sorsa.)

CEH, 13. 1980: 1. 60–82.

A cikk E.M. Remarque azonos című híres könyve alapján 1930-ban készült amerikai film németországi fogadtatásáról és politikai viharkavarásáról szól.

CZOLLEK, R. – ŠTEIMANIS, J.: *Der Faschismus im Baltikum in der sowjetischen Historiographie.* (A fasizmus a Baltikumban a szovjet historiográfiában.)

JGSLE, 24. 1980: 1. 85–102.

Az utóbbi évek irodalmának áttekintése.

POPESCU-PUȚURI, I.: *Propaganda în anii celui de al doilea razboi mondial. Metode, obiective, rezultate.* (A második világháború éveinek propagandája. A módszer, a tárgy és az eredmények kérdése.)

AI, 1980: 1. 84–99.

Több nemzetközi konferencia vitáinak tárgyát foglalja össze.

ZSUKOV, E.M.: Proiszhozsdenie vtoroj mirovoj vojnü (A második világháború keletkezése.)

NNI, 1980: 1. 3–16.

A cikk az 1979-es moszkvai konferencián tartott előadás alapján készült.

LASCHKE, M.: Investitions- und Rohstoffprobleme während der sozialistischen Industrialisierung in den europäischen RGW-Ländern in der zweiten Hälfte der fünfziger Jahre. (Beruházási- és nyersanyagproblémák a szocialista iparosítás idején az európai KGST-országokban az 50-es évek második felében.)
JfW, 1980: 1. 43–62.

FISCH, H.: Kontinuität und Modifikation sozialdemokratischer EWG-Politik. Positionen der SPD 1963–1979. (A szociáldemokraták Közös Piacal kapcsolatos politikájának kontinuitása és változása. A Német Szociáldemokrata Párt pozíciói 1963. és 1979. között.)

ZfG, 28. 1980: 1. 23–34.

KELET-EURÓPA

OTRUBA, G.: Kwestia narodowa w Galicji w r. 1848 w swietle wiedznych pism ulotnych (A nemzeti kérdés Galíciában 1848-ban a bécsi röpiratok tükrében.)
SH, 23. 1980: 1. 91–104.

A különféle bécsi forradalmi rölapok gyakran ejtettek szót a lengyel és az ukrán kérdésről, Krakkó 1848. márc. 26-i bombázásáról, és a cári intervenció veszélyéről.

ZEIL, W.: Positionen und Leistungen der Slawistik in Deutschland 1871–1917. Ein Beitrag zur Geschichte der deutsch-slawischen Wissenschafts- und Kulturbeziehungen. (A szlavisztika helye és teljesítménye Németországban 1871 és 1917 között. Adalék a német-szláv tudományos- és kulturális kapcsolatok történetéhez.)

JGSLE, 24. 1980: 1. 117–154.

Németországban hagyománya van a szláv népekkel való foglalkozásnak. A kapcsolatokat meghatározott időszakban tárgyalja a szerző.

POTEMRA, M.: Prejavy supremácie madarských vládnúcich kruhov v politickom živote Slovenska v rokoch 1901–1914. (A magyar uralkodó körök szupremációjának megnyilvánulási Szlovákia politikai életében 1901–1914. között.)

HČ, 28. 1980: 1. 41–74.

A cikk áttekintést próbál adni a magyar uralkodó körök, kormányok, burzsoá pártok magyarosítási törekvéseiről Szlovákiában, amelyet az elmagyarosodott értelmiségre és a konzervatív rétegekre való támaszkodás révén próbáltak megvalósítani; céljuk az egységes szlovák nemzeti mozgalom kialakulásának a megakadályozása volt.

CSÖPPÜS, I.: Ungarische Saisonarbeiter in der Landwirtschaft des Reiches 1937–1944. (Magyar idénymunkások a Birodalom mezőgazdaságában, 1937–1944.)

ZAA, 28. 1980: 1. 32–47.

A szerző számos táblázattal, kimutatással illusztrálva mutatja be, hogy a magyar munkások milyen szerepet játszottak a fasiszta Németország mezőgazdasági termelésében.

GROBELNY, A. – PALLAS, L.: K postavení ostravské a hornoslezské průmyslové oblasti za nacistické okupace 1939–1945 (Az ostravai és felső-sziléziai ipari vidék a náci megszállás idején, 1939–1945.)

SSb, 78. 1980: 1. 1–14.

Az 1976–77-ben végzett és összesített kutatások eredményeit olyan újabb adatokkal egészítették ki, amelyeket elsősorban a csehszlovák levéltárakban, ezenkívül lengyel, NDK és NSZK levéltárakban végzett kutatások során gyűjtöttek össze, de a különböző szakfolyóiratokban azóta megjelent cikkek, tanulmányok eredményeit is elemzi.

TAMÁS, A.: Historické paralely kontrarevolučnického procesu v Maďarsku a Československu (Az ellenforradalmi folyamatok történelmi párhuzamai Magyarországon és Csehszlovákiában.)

CMM, 99. 1980: 1–2. 3–18.

A cikk – elsősorban V.I. Lenin ide vonatkozó munkái alapján – párhuzamot von az 1956-os magyarországi és az 1968-as csehszlovákiai ellenforradalom között; kiemeli az ellenforradalom általános és sajátos vonásait, az analógiákat és az eltérő vonásokat elméleti síkon.

DÉLKELET-EURÓPA

LEHR, L.: Aspecte urbanistice și forme de proprietate în orasele Moldovei șiarii Românești. (secolele 16–17.) (Urbanisztikai aspektusok és tulajdonformák a moldvai és a havasalföldi városokban a 16–17. században.)

RI, 33. 1980: 1. 63–81.

WAGNER, E.: Ungarn (Csangonen) in der Moldau und in der Bukowina im Spiegel neuerer rumänischer Quelleneditionen. (Magyarok /csángók/ Moldvában és Bukovinában az újabb román forráskiadványok tükrében.)

ZfSL, 3. 1980: 1. 24–47.

A moldvai magyar települések történetének felvázolása a 15. századtól. Újabb hivatalos statisztikai adatok alapján táblázatok közlése a csángókról Moldvában ill. Bukovinában 1930–1966. között.

SHEEL, K.: Die faschistische deutsche Kriegspropaganda in den besetzten Ländern Südosteuropas. (A fasiszta német háborús propaganda Délkelet-Európa megszállt országaiban.)

JGSLE, 24. 1980: 1. 69–84.

Délkelet-Európa a fasiszta Németország fő expanziós irányába esett, így a propaganda is kiemelt szerepet kapott.

ANGLIA

HIBBARD, C.M.: Early Stuart Catholicism: Revisions and Re-Revisions (Korai Stuart katolicizmus ismételt revízió alatt)

JMH, 52. 1980: 1. 1–34.

A cikk a korai modern angol katolicizmus tárgyában folytatott elméleti kutatások sokrétűségére mutat rá.

BARTRIP, P.W.J.: The State and the Steam-Boiler in Nineteenth Century Britain (Az állam és a gőzkazánok a 19. századi Angliában.)

IRSH, 25. 1980: 1. 77–105.

A tanulmány kapcsolódik a viktoriánus Anglia történelmének mostanában divattossá vált kulcskérdéséhez, nevezetesen az államhatalmi befolyásnak a gazdasági élet területére történő kiterjesztéséhez. A szerző a gőzkazánok okozta veszélyforrások elterjedésének jelenségével, és az annak kapcsán hozott állami intézkedésekkel foglalkozik. A kazánrobbanások a 19. sz. közepén számos ember- és tetemes anyagi áldozatot követeltek.

AUSZTRIA

NEUMANN, H-B.: The Impact of the Counter-Reformation on the Styrian Estates, 1578–1628. (Az ellenreformáció és a stájer rendek)

AHY, 15–16. 1979–1980. 47–62.

III. Ferdinánd főherceg intézkedései a katolikus vallás uralmának visszaállítása érdekében, és ezek hatása.

BRAMANN, J.K. – MORAN, J.: Karl Wittgenstein, Business Tycoon and Art Patron (Karl Wittgenstein, az ipari nagytőke és a művészetek patronálója)

AHY, 15–16. 1979–1980. 107–204.

Karl Wittgenstein döntő szerepet játszott az Osztrák-Magyar Monarchia üzleti és ipari fejlesztésében.

BULGÁRIA

BOZSILOV, Iv.: Car Szimeon i zlatnijat vek na srednevekovna B'lgarija (Szimeon cár és a középkori Bulgária aranykora)

IP, 1980: 1. 5–23.

Bulgária 1300 éves fennállása alkalmából Szimeon cár állam- és egyház-szervező tevékenységét, külpolitikáját elemzi a szerző a kérdéskör gazdag irodalma tükrében.

TODOROV, N.: La Bulgarie et la crise de 1875–1878. (Bulgária és az 1875–78-as válság.)

RHMC, 27. 1980: 1. 44–51.

Politikatörténeti tanulmány a Bulgária függetlenségéért folytatott harc főbb állomásairól.

KABACKIJ, V.F.: Bor'ba BKP protiv monarho-faszizma i politika burzsuzno-demokraticeszkaj opozicii v Bolgarii (A BKP harca a monarho-fasizmus és a polgári demokrata ellenék ellen Bulgáriában.)

SzSz, 1980: 5. 39–53.

Bulgáriában 1935-től III. Borisz cár személyes diktatúrája fokozta a fasizálódást. A BKP taktikája a fasizmusellenes belső erők szövetségének kialakítása volt. Az 1936-ban létrejött pártszövetséghez a polgári pártok is csatlakoztak. A cikk e pártszövetség tevékenységét elemzi.

CSEHSZLOVÁKIA

BALCÁREK, P.: Poddanské stížnosti před manským soudem v Kroměříži v letech 1591–1618 (Jobbágy-panaszok a kroměříži /kremseri/ úriszék előtt 1591–1618 között).

ČMM, 99. 1980: 1–2. 52–74.

Áttekintést ad a Fehér-hegy előtti Morvaország gazdasági és társadalmi történetéről, elsősorban a jobbágyok helyzetéről.

FLODR, M.: K problematice studia dějin zvonářství v českých zemích (Adalék a csehországi harangöntő mesterség történetének kutatásához).

ČMM, 99. 1980: 1–2. 75–100.

A témának az eddigi történetírás kevés figyelmet szentelt. A cikk összefoglalja az eddigi kutatások eredményeit, valamint a további elmélyültebb kutatások módszertani követelményeit.

REJCHRTOVÁ, N.: Dějtská otázka v husitství (A gyermek-kérdés a huszita mozgalomban).

ČCH, 28. 1980: 1. 53–77.

A cikk a középkor és a huszita mozgalom gyermekképe közötti különbségeket vizsgálja; kitér a 15. századi cseh gyermek társadalmi és gazdasági helyzetének az elemzésére is.

VYVÍJALOVÁ, M.: Anton Bernolák a osvietenstvo. (A. Bernolák és a felvilágosodás.)

HČ, 28. 1980: 1. 75–111.

A cikk Bernolák ideológiai, politikai és filozófiai nézeteit elemzi, s azt a korabeli európai fejlődésbe ágyazva próbálja bemutatni, s egyben rövid áttekintést ad a 18. sz. 80-as éveinek művelődéstörténetéről is.

KROPILÁK, M.: Slovenské národné povstanie v našej historiografii a ďalšie perspektívy spracovania (A Szlovák Nemzeti Felkelés és a feldolgozás további távlatai).

HČ, 28. 1980: 1. 3–18.

A cikk a nemzeti felkelés történetírásáról ad áttekintést, 1945–64, 1964–1969, ill. 1969 és 1979. között írott munkákról.

HOLOTÍKOVÁ, Z.: Slovenská otázka v začiatkoch národnej a demokratickej revolúcie, 1944–1945. (A szlovák kérdés a nemzeti és demokratikus forradalom kezdetén.)

HČ, 28. 1980: 1. 19–40.

A cikk elsősorban a Szlovák Kommunista Pártnak a szlovák nemzeti kérdéssel kapcsolatban elfoglalt álláspontját és politikáját elemzi.

VONDRÁŠEK, V.: Předvolební kampaň na jaře 1946 (Az 1946-os tavaszi választások előtti kampány).

ČČH, 28. 1980: 1. 11–33.

1946. májusában a Nemzetgyűlési választásokat megelőző választási küzdelmekről, az ellentétes ideológiák és koncepciók összeütközéséről, főleg pedig a kommunista pártnak a burzsoá pártokkal folytatott küzdelméről ad áttekintést a cikk.

FRANCIAORSZÁG

De RACKER-DUSSART, C.: La notion de „route” au Moyen Age. A propos de deux itinéraires à travers la Basse Lotharingie. 13e siècle. (Az „út” fogalma a középkorban. Két Dél-Lotharingián keresztülvezető útvonalról. 13. sz.)

MA, 86. 1980: 1. 49–66.

A középkori út több párhuzamos út összetételéből adódó fő tengelyvonalként való meghatározása – hipotézis koraközépkori útikalauzok létezéséről.

CARPENTIER, E.: L’historiographie de la bataille de Poitiers au quatorzième siècle.

(A Poitiers-i csata historiográfiája a 14. században.)

RH, 533. 1980: 1. 21–58.

Az 1356-ban vívott csata, amelyben a király fogságba esett, a francia középkori történet leghíresebb eseménye. Sok kortárs írta le. A közelmúltig a csata története ismeretlen maradt. Nem vizsgálták ugyanis a leírások szerzőinek mentalitását és a csatáról alkotott véleményüket. – A csata történetéről sok eltérő verzió ismert, amelyek mind az egész mind a részek leírásában eltérőek. – Az első leírások nem a legjobban informáltak. A későbbiek tájékoztatóbbak de kevésbé hitelesek. A történészek e két fajta között kell lavírozni.

SARASA SANCHEZ, E.: Notes sur la condition sociale des vassaux seigneuriaux dans le royaume d’Aragon aux 14e et 15e siècles. (Megjegyzések a földesúri vazallusok társadalmi helyzetéhez az aragóniai királyságban a 14–15. sz.-ban.)

MA, 86. 1980: 1. 5–48.

A földesúri elnyomás eszközei – a törvényes rendelkezések – a szórványos felkelési próbálkozások fegyveres elfojtása.

STURDY, D.J.: The formation of a „robe” dynasty: Etienne d’Aligre II. (1560–1635), chancellor of France. (Egy tisztségviselő dinasztia kialakulása: E. d’Aligre II (1560–1635), Franciaország kancellárja.)

EHR, 95. 1980: 1. 48–73.

Egy ismeretlen vidéki család gyors felemelkedése a 16–17. századi francia társadalom merev hierarchikus rendjében.

DEROUE, B.: Une démographie différentielle: clés pour un système auto-régulateur des populations rurales d'Ancien Régime. (Differenciális demográfia: kulcsok az Ancien régime-beli populációk önszabályzás rendszeréhez.)

AESC, 35. 1980: 1. 3–42.

Négy Chartres környéki falu demográfiai vizsgálata 1680. és 1789. között.

GODECHOT, J.: La Gazette Françoise, ancêtre des journaux d'armées publiés sous la Révolution. (A Gazette Françoise, a forradalom alatt kiadott katonai újságok őse.)

AHRF, 52. 1980: 1. 118–125.

A Gazette Françoise, az első francia nyelvű újság, amely az Egyesült Államokban cikkek fordításait közölte elsősorban a korabeli katonai eseményekről, de nagy szerepe volt a forradalmi ideológia terjesztésében is.

TAILLEFER, M.: La Franc-Maconnerie toulousaine et la Révolution française.

(A Toulouse-i szabadkőművesek és a francia forradalom.)

AHRF, 52. 1980: 1. 59–90.

A Toulouse-i szabadkőműveség története 1741. és 1796. között. A páholy szervezeti felépítése, tagságának társadalmi eredete.

IOANNISZJAN, A.R.: Zsül' Gej i puti razvitija francuzszkogo utopicseszko komunnizma v 30–40-h godah 19. sztoletija (Jules Gay és a francia utópista kommunizmus útjai a 19. század 30–40-es éveiben)

NNI, 1980: 1. 80–91.

Az életrajzi és eszmetörténeti tanulmány első része élénk korrajzot fest. A tanulmány második része az 1980/2-es számban található. (120–135.)

HOLZAPFEL, K. – BROST, H.: Zur Dialektik von inneren und äusseren Faktoren im französischen Revolutionszyklus. (A belső és külső tényezők dialektikájához a francia forradalmi ciklusban.)

ZfG, 28. 1980: 1. 35–47.

Az 1789. és 1870. között Franciaországban lezajlott forradalmak (1789–1795-ös polgári forradalom, 1830-as júliusi forradalom, 1848-as februári forradalom és az 1870-es szeptemberi forradalom) belső és külső tényezőinek analízise.

GREEN, N.L.: Eléments pour une étude du mouvement ouvrier juif à Paris au début du siècle. (Adalékok a párizsi zsidó munkásmozgalom tanulmányozásához a század elején).

MS, 1980: 1. 51–74.

Az 1881. és 1914. között Franciaországba bevándorolt zsidó munkások, egyetemisták és hivatásos forradalmárok szervezeteinek bemutatása.

JUGOSZLÁVIA

MANANCSIKOVA, N.P.: K voproszu o rannej manufakture v Dubrovnike (15. veka)

/A korai manufaktúrák kérdéséhez Dubrovnikban (15. század)/

SzSz, 1980: 6. 51–66.

A jugoszláv történészek a fennmaradt dokumentumok alapján arra a következtetésre jutottak, hogy Dubrovnikban már a 15. században léteztek manufaktúrák. E manufaktúrák körül azonban számos tisztázatlan kérdés van még. A cikkben a szerző a dubrovnikai kézműipar általános jellemzőit vizsgálja, továbbá a kapitalizmus korai keletkezésének és gyors bukásának okait kutatja.

GROSS, M.: Croatian National-Integrational Ideologies from the End of Illyrism to the Creation of Yugoslavia (Horvát nemzeti-integrációs elméletek az illirizmus korának végétől Jugoszlávia létrehozásáig)

AHY, 15–16. 1979–1980. 3–41.

A szerző tanulmányában a horvát nemzeti integrációs törekvéseket képviselő ideológiák lényeges elemeit, a társadalmi valósághoz való viszonyukat elemzi.

LENGYELORSZÁG

KOSSMANN, O.: Die Namen der ersten Herrscher Polens und das Lechitenproblem.

(Lengyelország első uralkodóinak nevei és a Lechita-probléma.)

ZfO, 29. 1980: 1. 1–47.

A középkori krónikákban előforduló Piast dinasztia neveinek és a Lech név onomasztikai vizsgálata.

WYRWA, T.: Politique et religion en Pologne au temps de la Réforme. (Politika és vallás Lengyelországban a reformáció idejében.)

RH, 533. 1980: 1.

A reformáció Lengyelországban elsősorban a nemességé. Szociális és politikai jellegű. Programja része a törvények végrehajtásáért folytatott nemesi mozgalomnak. A program fő követelése megváltoztatta az egyház privilégiumait, például azt, amelynek értelmében a sztaroszták nem hajthatták végre a püspöki szentenciákat. Az egyházi bírások megsemmisült a világgal szemben, de ezután a lengyel nemesi tömegek a reformációban nem érezték magukat érdekeltnek. – Lengyelország az eretneknek menedékhelyévé vált, a vallási pluralizmust legalizálták, de az ország hű maradt Rómához, ami különös jelenség a korban.

SZWARC, A.: Resursy w Królestwie polskim (1820–1863). (Klubok a Lengyel Királyságban, 1820–1863.)

PH, 71. 1980: 1. 23–49.

A lengyel klubokat nyugat-európai mintákra szervezték meg (elnevezésül a francia 'ressource' szót használva), melyeknek tagösszetétele elsősorban a nemesség és főként az értelmiség aktív részvételét bizonyítja. Nemcsak Varsóban, hanem vidéki városokban is alakultak klubok, melyek a társasági élet központjai voltak.

HARTMANN, S.: Thorn zur Zeit des polnischen Januaraufstands von 1863–64. (Thorn az 1863–64-es januári lengyel felkelés idején.)

ZfO, 29. 1980: 1. 48–70.

Thorn (Torun) jelentősége, szerepe a felkelés alatt. A város gazdasági, társadalmi szerkezetének, kereskedelmének részletes ismertetése.

ZATORSKI, A.: Bolesław Bierut pierwszym sekretarzem KC Czerwonej Pomocy (MOPR) w Polsce (Styczen- 18 grudnia 1933). (Bolesław Bierut mint a Vörös Segély KB első titkára, Lengyelországban, 1933. január – 1933. dec. 18.) PW, 23. 1980: 1. 147–164.

Az eddigi Bierut-életrajzok nem szenteltek sok figyelmet ezirányú tevékenységének, pedig a Vörös Segély sok akciója ebben az időben Bierut személyes kezdeményezésére indult. Egészen letartóztatásáig töltötte be ezt a funkciót.

MAGYARORSZÁG

GÖLLNER, C.: Sein und Leistungen der Siebenbürger Sachsen im 15. und 16. Jahrhundert. (Az erdélyi szászok léte és teljesítményei a 15. és 16. században.) FVL, 23. 1980: 1. 39–61.

Politikai és kulturális teljesítmények feltérképezése.

BINDER, L.: Ergebnisse und Perspektiven der Forschung über die Reformation in Siebenbürgen. Zu Karl Reinerths neuester Veröffentlichung. (A kutatás eredményei és perspektívái az erdélyi reformációról. Karl Reinerth legújabb közleményéről.) ZfSL, 3. 1980: 1. 47–60.

Reinerth „Die Gründung der evangelischen Kirchen in Siebenbürgen” (Köln–Wien, 1979.) c. könyvének elemző, tartalmi ismertetése.

HALDNER, A. – KLUSCH, H.: Die siebenbürgische Kunst im europäischen Raum. (Az erdélyi művészet az európai térben.)

FVL, 23. 1980: 1. 61–76.

A legfontosabb művészeti irányzatok és legjelentősebb festészeti, szobrászati és iparművészeti alkotások bemutatása a 13. századtól kezdve a 19. század közepéig.

FRANK, T.: Marx and Hungary: A Missing Link (1852–1853) (Marx és Magyarország: egy hiányzó láncszem, 1852–1853).

AHY, 15–16. 1979–1980. 83–99.

A cikk Zerffy Gusztáv Habsburg-kém és titkos ügynök Kossuth és a magyar szabadságharc ellen irányuló adatszolgáltatási tevékenységéről szól.

KOMLOS, J.: Karl Marx and Friedrich Engels' Critique of Lajos Kossuth. (Marx Károly és Engels Frigyes Kossuth Lajosról alkotott kritikája)

AHY, 15–16. 1979–1980. 63–75.

A szerző Marxnak és Engelsnek a száműzetésben élő Kossuth forradalmi elképzeléseiről alkotott véleményét elemzi a Századokban 1958. és 1964. között megjelent vitához kapcsolódva.

NÉMETORSZÁG

ROBINSON, J.S.: Die Chronik Hermanns von Reichenau und die Reichenauer Kaiserchronik. (Hermann von Reichenau és a reichenai császári krónika.)

DAEM, 36. 1980: 1. 84–136.

A Hermann-krónika és a császárrónika szövegeinek összehasonlító elemzése.

KOCH, W.: Zu Sprache, Stil und Arbeitstechnik in den Diplomen Friedrich Barbarossas. (Barbarossa Frigyes okleveleinek nyelvezetéről, stílusáról és készítési technikájáról.)

MIÖG, 88. 1980: 1–2. 36–69.

A császári kormányzati tevékenysége a legszembetűnőbben a birodalmi kancellária irataiban nyilvánul meg. Az oklevelek nyelvi analízise hozzájárul a 12. század politikai és kulturális változásainak jobb megértéséhez.

OPLL, F.: Amator ecclesiarum. Studien zur religiösen Haltung Friedrich Barbarossas. (Amator ecclesiarum. Tanulmányok Barbarossa Frigyes vallási magatartásáról.)

MIÖG, 88. 1980: 1–2. 70–93.

Az „Amator ecclesiarum” cím mutatja (amelyet a császár kapott), hogy Frigyes a szokásos mértéken túl kötődött az egyházhoz. A cikkben a szerző különböző forrásokkal foglalkozik, amelyek az uralkodónak ezt a kapcsolatát és Frigyesnek mint embernek egész jellemző vonását közelebbről megvilágítják.

HERKENRATH, R.M.: Studien zum Magistertitel in der frühen Stauferzeit. (Tanulmányok a magiszteri címről a korai Stauf-korban.)

MIÖG, 88. 1980: 1–2. 3–35.

A korai Stauf-kor okleveleiben és egyéb historiográfiai forrásaiban előforduló magiszteri cím értelmezése az irodalomban nem egységes és jelentőségét is különbözőképpen magyarázzák. A szerző a III. Konrád, I. Frigyes és VI. Henrik okleveleiben előforduló magiszteri címeket elemzi.

FLECKENSTEIN, J.: Vom Stadtadel im spätmittelalterlichen Deutschland. (A városi nemességről a későközépkori Németországban.)

ZfSL, 3. 1980: 1. 1–13.

A városi nemesség szerkezeti sajátosságainak elemzése.

HARDTWIG, W.: Von Preussens Aufgabe in Deutschland zu Deutschlands Aufgabe in der Welt. Liberalismus und borussianisches Geschichtsbild zwischen Revolution und Imperialismus. (Poroszország feladatától Németországban – Németország feladatáig a világban. Liberalizmus és porosz történelemkép a forradalom és az imperializmus között.)

HZ, 231. 1980: 2. 265–324.

A borusszianizmus ideológiájának, a porosz történelemképnek a kialakulása, kidolgozása, politikai és elméleti funkciói a Német Császárság kialakulásakor.

HUGHES, D.J.: Occupational Origins of Prussia's Generals, 1871–1914. (Porosz tábornokok foglalkozási eredete, 1871–1914).

CEH, 13. 1980: 1. 3–33.

Az 1800-as években a porosz hadsereg tisztí kara arisztokrata származású, homogén csoportot alkotott, ez biztosította a hadsereg stabilitását és tökéletes megbízhatóságát. A cikkíró a porosz tisztek származási összetételének statisztikáját vizsgálja.

BACHMANN, H.: Bismarcks Zweibund (1879). Der Versuch einer mitteleuropäischen Integration vor 100 Jahren. (Bismarck Kettős Szövetsége, 1879. Egy 100 évvel ezelőtti közép-európai integrációs kísérlet.)

Do, 25. 1980: 1. 15–25.

A Kettős Szövetség létrejöttének, jelentőségének vázlatos ismertetése.

KÜPPERS, H.: Zur Entstehung und Entwicklung des Rheinischen Bauernvereins.

(A Rajnai Parasztegyelet keletkezéséhez és fejlődéséhez.)

ZAA, 28. 1980: 1. 1–31.

A cikk az egyesület keletkezési körülményeit és célkitűzését tárja fel, valamint törvényét az 1890-es évek nagy agrárválsága idején. (Az egyesületet 1882. november 8-án az alsórajnai Kempenben alapították.)

HAYES, P.: „A Question Mark with Epauettes”: Kurt von Schleicher and Weimar Politics („Vállpántos kérdőjel”: Kurt von Schleicher és a weimári politika)

JMH, 52. 1980: 1. 35–65.

A cikk Kurt von Schleicher tábornok politikai életútját követi nyomon az 1920-as évektől a 30-as évek elejéig. Az ellentmondásos jellemű német politikus pályafutása tükrözi a Weimári Köztársaság politikai és társadalmi berendezkedésének skizofrén voltát.

OLASZORSZÁG

VASOLI, M.: Francesco Patrizi e la tradizione ermetica. (F. Patrizi és a „Hermetica” tradíció.)

NRS, 64. 1980: 1–2. 25–40.

A Cinquecento keresztény platonizmusa – az olasz reneszánsz filozófiai kultúrája – F. Patrizi munkássága.

PETRACCHI, A.: Norma e prassi „costituzionale” nella Serenissima Repubblica di Genova. I: la riforma del 1528. (A Genovai Köztársaság „alkotmányának” jogszabályai és gyakorlata. I: az 1528-as reform.)

NRS, 1980: 1–4. 64. f.1–2. 41–80.

Genova intézménystruktúrájának az 1528-as reformban felfektetett módosítása – a köztársaság fokozódó hanyatlási folyamatának gyökerei.

TURI, G.: Aspetti dell'ideologia del PSI (1890–1910.) (Az olasz szocialista párt ideológiájának néhány vonatkozása. 1890–1910.)

SSt, 21. 1980: 1. 61–94.

A nemzetközi szocialista mozgalom különböző áramlatainak hatása az olasz szocialistákra – az irodalmi és politikai propaganda törekvései egy tömegeknek szóló ideológia kialakítására.

GOZZINI, G.: La Federazione Giovanile Socialista tra Bordiga e Mussolini (1912–1914). (A Szocialista Ifjúsági Szövetség Bordiga és Mussolini között.)

SCo, 11. 1980: 1. 103–126.

Mussolini hatása és befolyása a szocialista mozgalomra az első világháború előtti években.

ROMÁNIA

STOICESCU, N.: „Descalcat” și întemeiere în istoria Țării Românești. (Az „ország-alapítás” és a megalapítás Havasalföld történetében.)

RI, 33. 1980: 1. 43–63.

A történeti források a szerző szerint egyértelműen igazolják Negru Vodă állam-alapítását 1290-ben.

CÂNDEA, V.: Umanismul român în veacurile 17–18. (A 17–18. századi román humanizmus.)

MI, 1980: 1. 9–14.

A humanizmus egyes képviselőinek bemutatásán kívül a kultúrának a politikai koncepciók szolgálatába állítását tárgyalja.

ȘANDRU, D.: Dobînzile împrumuturilor agricole între cele două războaie mondiale.

(A mezőgazdasági kölcsön kamata a két világháború közötti időszakban.)

RI, 33. 1980: 1. 97–117.

Elmélyült kutatások eredményéről számol be a mezőgazdaság és a parasztság általános helyzetével kapcsolatban.

ARMON, Th.: Fra tradizione e rinnovamento, Su alcuni aspetti dell'antisemitismo della Guardia di ferro. (Tradíció és újítás között. Néhány szempont a Vaszgárd antiszemizmusához.)

SCo, 11. 1980: 1. 5–28.

Románia a fasiszta korszakban – két román munka margójára. Kutatandó szempontok.

OLTEANU, C.: Victoria împotriva fascismului în cel al doilea război mondial. (A fasiszmus felett aratott győzelem a második világháborúban.)

AI, 1980: 2. 3–30.

Románia gazdasági veszteségei, és részvétele Európa országainak felszabadításában.

PARASCHIVESCU, N.: 6 martie 1945.

AI, 1980: 1. 17–30.

A cikk Románia első demokratikus kormánya, a Groza-kormány megalakulásának folyamatát mutatja be.

SZOVJETUNIÓ

SZAHAROV, A.N.: „Vosztocsnij faktor” i zarozsdenie drevnerusszskoj diplomatii.

9. – pervaja polovina 10 v. (A „keleti tényező” és a régi orosz diplomácia kialakulása 9. sz. – a 10. sz. első fele)

ISzSzSzR, 1980: 1. 24–44.

A szerző nagy (főleg szovjet) szakirodalom elemzésével közelít a témához: az oroszok keleti hadjáratainak és az ezekkel kapcsolatos diplomáciai tevékenységüknek a feldolgozásához.

BUGANOV, V.J.: Sozialstruktur und Klassenkampf der Bauern im feudalen Russland

(9. bis 16. Jahrhundert). (A parasztek társadalmi struktúrája és osztályharca a feudális Oroszországban, 9–16. század)

JfW, 1980: 1. 101–116.

Áttekintő, összefoglaló jellegű cikk.

SZEMENCSENKO, G.V.: Upravlenie Moszkvoj v 14–15 vv. (Moszkva közigazgatása a

14–15. században)

IZ, 105. 1980. 196–228.

A tanulmány 1340-től 1505-ig vizsgálja a harmadolási szisztéma, a helytartóság, az igazságszolgáltatás és adminisztrációs apparátus fejlődését Moszkvában.

KOBRIN, V.B.: Sztanovlenie pomesztnoj szisztemü (A földbirtokosi rendszer kialakulása)

IZ, 105. 1980. 150–195.

A szerző új kutatásai alapján ír erről a 15–16. századi bonyolult problémáról.

SZKRÜNNIKOV, R.G.: Szibirszkaja ékspedycja Ermaka (Jermak szibériai expedíciója.)

VI, 1980: 3. 38–54.

1582. nyárutóján a szibériai hadjárat előkészületei megtörténtek. A kortársak és a kései utódok által leírtak kritikái feldolgozását kapjuk a cikkben.

KOPŰSZSZKIJ, Z.Ju.: Novüe dokumentü ob agrarnom sztroje Beloruszszü v 16. –

pervoj polovine 17. veka (Újabb dokumentumok Beloruszszia 16. sz. végi és 17. sz. eleji gazdasági rendszeréhez.)

SzSz, 1980: 1. 60–71.

A Beloruszsz SzSzk levéltári dokumentumai újabb vizsgálatának eredményei.

CSEHNJAVSZKAJA, T.A.: K isztorii vozniknovenija kapitalov i gornozavodszkogo

hozjajsztva Lazarevüh (A Lazarev-féle bányavállalat és a tőke keletkezésének történetéről)

IZ, 105. 1980. 273–279.

Az örményszármazású család genealógiája és egyedülálló nagy vállalkozásuk 18. századi története.

ESPER, T.: Hired Labor in the Metallurgical Industry of the Urals During the Late Serf Period (Vaskohászati bérmunka az Ural mentén a kései jobbágykorban.) JfG, 28. 1980: 1. 62–70.

A tanulmány arra mutat rá, hogy az uralvidéki kohászati iparra nem volt jellemző bérmunka alkalmazása az 1861-es jobbágyfelszabadítás előtt. Az iparosodás során az urali jobbágyrendszer alapszerkezetének érintetlenül hagyása mellett a szabad munkaerőpiacra jellemző sajátosságok alakultak ki.

ALTBAUER, D.: The Diplomats of Peter the Great (Nagy Péter diplomatái.) JGO, 28. 1980: 1. 1–16.

Az északi és a spanyol örökösödési háború következtében kibővültek a nemzetközi kapcsolatok és szükségessé vált állandó diplomáciai képviselő letétele különböző szövetséges országokban. A tanulmány az orosz diplomaták származás és neveltetés szerinti megoszlását vizsgálja 1700. és 1725. között.

AMBURGER, E.: Statthalterschaftsverfassung und Städtegründung in Russland im lezten Viertel des 18. Jahrhunderts. (Helytartósági törvény és városalapítás Oroszországban a 18. század utolsó negyedében.) JfGO, 28. 1980: 1. 17–30.

Városfejlődés, várostörténet Oroszországban. Az 1775-ben keletkezett városi törvény elemzése.

SCSETININA, G.I.: Iz isztorii sztudencseszkogo dvizsenija konca 70-h – nacsala 80-h godov (Az 1870-es –80-as évek diákmozgalmairól) IZ, 105. 1980. 310–327.

A forradalmi mozgalmak szervezeti formái az orosz diákság körében.

EFREMOVA, N.P.: „Voennaja trevoga” 1875 goda (Az 1875-ös „háborús riadalom”) VI, 1980: 3. 111–122.

A francia-porosz feszültség oroszországi hatását, a kérdés korabeli és friss szakirodalmát elemzi a cikk.

ARONSON, M.: Russian Commissions on the Jewish Question in the 1880's. (Zsidókérdéssel foglalkozó orosz bizottságok az 1880-as években.) EEQ, 14. 1980: 1. 59–74.

A cikk III. Sándor uralkodása alatti zsidógyűlöletről, pogromokról számol be, és szól a zsidóellenes törvények létrehozói és a fajgyűlölet ellenzőinek összecsapásáról, az 1880-as években létrehozott különböző, zsidókérdéssel foglalkozó bizottságok döntéseinek visszhangjáról a kormánykörökben.

GINDIN, I.F.: Antikrizisnoe finansirovanie predpriyatij tjazseloj promüslennoszti (A nehézipari vállalatok válságellenes finanszírozása.)

IZ, 105. 1980. 105–149.

Az 1890-es, 1910-es évek gazdasági válsága. Oroszországban hamarabb kezdődött, mint Nyugat-Európában. A szerző újonnan előkerült dokumentumok alapján jellemzi a kormány beruházási akcióit, amelyekkel a fémkohászat és a gépipar megmentésére sietett.

ÉFENDI-ZADE, D.M.: Ruszszkij morszkoiy trgovij flot na rubezse 19–20. vv.

(Az orosz tengeri kereskedelmi flotta a századfordulón.)

IZ, 105. 1980. 255–272.

A szállítás, mint az infrastruktúra termelő ágának a helyzete és szerepe az orosz gazdasági életben és a külgazdasági kapcsolatokban.

ZIMMERMAN, J.E.: Russian Liberal Theory, 1900–17. (Orosz liberális elmélet, 1900–17.)

CASS, 14. 1980: 1. 1–20.

A cikk a 19. század végén Oroszországban erőre kapó liberális irányzatok által hirdetett elméleteket ismerteti.

GORJAKINA, V.Sz.: K voproszu o Szevasztopol'szskom vooruzsennom voszsztanii

11–15 nojabrja 1905. goda. (Az 1905. november 11–15-i szevasztopoli fegyveres felkelésről.)

ISzSzSzR, 1980: 1. 88–95.

A kutató új tényeket talált és olyan eseményekre bukkant, amelyeknek megismerése változtat a bolsevik részvételről eddig alkotott képünkön.

GANELIN, R.S.: Kanun „Krovavogo voszkreszen'ja”. (A „véres vasárnap” előestéjén.)

VI, 1980: 1. 32–43.

Az 1905-ös eseményeket megelőző három nap történetében azt vizsgálja a szerző, hogyan készült január 9-re a cári hatalom.

DOLEJŠÍ, A.: První ruská revoluce – prolog světové revoluce proletariátu. (Az első orosz forradalom – a proletariátus világforradalmának nyitánya.)

ČCH, 28. 1980: 1. 1–10.

Az 1905-ös orosz forradalom nemzetközi jelentőségét méltató cikk.

DEMOCSKIN, N.N.: Revoljucionnoe tvorcseszstvo kreszt'janszkih maszsz v revoljucii

1905–1907 godov. (A paraszti tömegek forradalmi műve az 1905–1907-es forradalmi években.)

ISzSzSzR, 1980: 1. 45–61.

A forradalom évfordulóján a szerző azt a parasztságot ábrázolja, amely politikai szervezőképességét magas szinten bizonyította.

SACILLO, K.F.: O szosztave ruszszkogo liberalizma nakanune revoljucii 1905–1907 godov. (Az orosz liberalizmus összetétele az 1905–1907-es forradalom előtt.)

ISzSzSzR, 1980: 1. 62–74.

- TJUTJUKIN, Sz.V. – SELOHAEV, V.V.: Razoblacsenie kadetov v bol'sevisztszkij lisztovkah 1906–1907 godov (A kadetok leleplezése az 1906–1907-es bolsevik röplapokon.)
ISzSzSzR, 1980: 1. 74–88.
A hatalomért folyó harc fontos kérdése, hogy a tömegeket ne a reformista „megújhódás” hívei, hanem a szocialista forradalmi átalakulásért küzdő bolsevikok nyerjék meg. E célt szolgálták a röplapok.
- GRUNT, A.Ja.: Isztorik pervoj ruszszkoj revoljucii. Grigorij Mihajlovics Derenkovszkij 1912–1978. (Az első orosz forradalom történése G.M. Derenkovszkij 1912–1978.)
ISzSzSzR, 1980: 1. 131–141.
A tanulmány tudományos életrajz és historiográfiai elemzés.
- SZIVOLAPOVA, G.F.: Sz"ezd Szovetov Szevernoj oblaszti v 1917 g. (Tanács-kongresszus az Északi területeken 1917-ben)
IZ, 105. 1980. 45–71.
Az eddig nem kutatható kéziratok, jegyzőkönyvek, és az 1931–32-es kiadású javított dokumentumok feldolgozása.
- GORELIK, Ja.M.: Odin iz aktivnüh sztroitelej Szovetszkoj Armii. (A Szovjet Hadsereg egyik aktív szervezője.)
IZ, 105. 1980. 242–254.
A zseniális hadvezér, kitűnő elméleti szakember, T. Tuhacsevszkijnek a Vörös Hadseregben 1918-tól a 30-as évekig végzett gyakorlati munkásságáról.
- CSMŰGA, A.F.: Szozdanie pszihologicseszkij predposzülök szplosnoj kollektivizaciji szel'szskogo hozjajsztva v SzSzSzR (A mezőgazdaság teljes kollektivizálásának pszichológiai előfeltételei a Szovjetunióban.)
VMU, 1980: 1. 19–31.
A tanulmány a szovjet parasztság tudati változásával foglalkozik, az 1920-as évek végén.
- ARHIPOV, V.A.: Csasznajna arenda goszudarsztvennüh predpriyatij v period népa (Az állami vállalatok magánbérleménye a NEP-korszakban.)
VI, 1980: 3. 15–30.
A szerző figyelemmel kíséri, hogy 1921. és 1930. között hogyan valósult meg ez az új irányzat és miként szorult ki a gazdasági életből.
- DURDIEV, T.: Izmenenija v csiszlennoszti i szosztave intelligencii Szrednej Azii i Kazahsztana na szovremennom étape. (A középzásiai és a kazahsztáni értelmiség létszámának és összetételének mai változásai.)
ISzSzSzR, 1980: 1. 154–164.
A szerző az 1959. és 1975. közötti periódusban azt elemzi, hogy hogyan változott a térség műszaki értelmiségi és tudományos gárdája.

PAVLOV, A.Sz.: Povüsenie veducsej roli rabocsego klaszsza v mesztnüh Szovetah v period uprocsejija i dal'nejsego razvitija szocialiszticeszkogo obscseszta. (A szocialista társadalom megszilárdulásának és további fejlődésének korában a munkásosztály vezető szerepének a növekedése a helyi tanácsokban) ISzSzSzR, 1980: 1. 142–154.
Az 1946. és 1961. közötti periódusban elemzi a helyzetet.

BUHARIN, N.I. – JAZSBOROVSKAJA, I.Sz.: Izucsenie isztorii szovetszkogo obscseszta v Pol'szkoj Narodnoj Reszpublike. (A szovjet társadalom történetének tanulmányozása a Lengyel Népköztársaságban.) ISzSzSzR, 1980: 1. 225–245.
Az elemzést részletes bibliográfia gazdagítja.

SERSZTOBITOV, V.P.: Izucsenie isztorii narodov SzSzSzR v szovetszkih reszpublikah v period razvitogo szocializma. (A szovjet népek történelmének kutatása a köztársaságokban a fejlett szocializmus korában.) ISzSzSzR, 1980: 1. 96–116.
A cikk a megjelenés előtt álló „Sovjetunió története historiográfiája” egyetemi tankönyv egyik fejezete.